

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.030>

JEL classification: H25

UDC: 336.221:658.114.2

Олександр БРАДУЛ

професор кафедри обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування,
Криворізький національний університет, Україна

E-mail: bradul@knu.edu.ua

ORCID iD: 0000-0001-9544-2175

Юрій ЖЕРЕБКО

Криворізький національний університет, Україна

E-mail: O971222111@gmail.com

ORCID iD: 0009-0005-4737-846X

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ

Вступ. В цій статті проведено дослідження систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва які є основою економіки країни, яка визначається шаленим тиском масштабної воєнної ситуації, що формує високі підприємницькі ризики втрати будь-яких ресурсів та ставить під питання саме фізичне існування. Державна політика українського уряду спрямована на посилення напрямів роботи зі створення більш сприятливих умов діяльності в бізнес-середовищі для таких суб'єктів господарювання. Саме тому принципи оподаткування спрямовані на забезпечення підтримки розвитку міжнародних стандартів підприємництва (МСП), врегулювання бізнес-середовища сприятливого для підприємництва, яке має бути підґрунтям забезпечення економічного відновлення країни та подальшого зростання конкурентоздатності в умовах євроінтеграції.

Мета статті: дослідження є визначення ролі та механізму застосування систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва в реалізації державної фіскальної політики України в умовах високої невизначеності підприємницького середовища, зумовленого воєнними загрозами.

Метод (методологія). Дослідження ґрунтується на аналізі наукової літератури, статистичних даних, а також на власних дослідженнях автора.

Результати. На основі проведених досліджень встановлено, що спрямованість державної політики на зменшення податкового навантаження, спрощення умов подання звітності та полегшення діяльності суб'єктів господарювання - це важливі переваги, які можуть стимулювати розвиток малого бізнесу та підприємництва. Спрощена система оподаткування має свої обмеження і не може бути застосована для всіх видів підприємницької діяльності. Кожна з наявних систем оподаткування має свій власний механізм стягнення податків. Це дозволяє застосовувати оподаткування достатньо гнучко з урахуванням комплексу конкретних внутрішніх та зовнішніх умов діяльності підприємства та видів діяльності.

© Олександр Брадул, Юрій Жеребко, 2024

Отримано: 27.07.2024 р.

Рекомендовано до друку: 04.09.2024 р.

Опубліковано: 20.09.2024 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Брадул О., Жеребко Ю. Система оподаткування суб'єктів малого підприємництва в реалізації державної фіскальної політики України. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 3. С. 30-39. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.030>

Ключові слова: система оподаткування; суб'єкти підприємництва; бізнес-середовище; державна фіскальна політика; спрощена система оподаткування; стимулювання підприємництва.

Вступ

Малі та середні підприємства можна вважати основою економіки України. Про це яскраво свідчать дані, які публікує урядовий портал, суб'єкти підприємництва (СП) відіграють ключову роль в економіці України. Попри те, що українське бізнес середовище здебільшого визначається шаленим тиском масштабної воєнної ситуації, що формує високі підприємницькі ризики втрати будь-яких ресурсів та ставить під питання саме фізичне існування, українські підприємці демонструють рішучість та стійкість в провадженні підприємницької діяльності.

Як відповідь на таке прагнення, український уряд посилює напрями роботи зі створення більш сприятливих умов діяльності в бізнес-середовищі для таких суб'єктів господарювання. Саме тому принципи оподаткування спрямовані на забезпечення підтримки розвитку СП, врегулювання бізнес-середовища сприятливого для підприємництва, яке має бути підґрунтям забезпечення економічного відновлення країни та подальшого зростання конкурентоздатності в умовах євроінтеграції [1].

Розуміння сутності та механізмів функціонування систем оподаткування є життєво важливим для ефективного існування та діяльності малих підприємств. В Україні, як і в будь-якій іншій країні, податки неминучі. Проте обсяг податкового тягаря та складність його механізмів здатні значно впливати на ефективність діяльності та існування СП [1].

З метою посилення ролі малого бізнесу у стимулюванні внутрішніх економічних процесів, покращенні умов для роботи на ринку, підтримці обороноздатності, а також з метою стимулювання відновлення бізнес-процесів, все більшої актуальності набувають питання пошуку ефективних інструментів підтримки розвитку підприємств малого бізнесу в Україні.

Мета статті

Метою дослідження є визначення ролі та механізму застосування систем оподаткування суб'єктів малого підприємництва в реалізації

державної фіскальної політики України в умовах високої невизначеності підприємницького середовища, зумовленого воєнними загрозами.

Виклад основних результатів дослідження

Питання про систему оподаткування набуває надзвичайної актуальності в сфері соціального розвитку та державного управління. Саме тому розуміння ролі податків та системи стягнення їх з суб'єктів господарювання для формування фінансового ресурсу для забезпечення розвитку суспільства в цілому стає об'єктом врегулювання в системі взаємовідносин між державною та громадянами. Умови, в яких перебуває українське суспільство починаючи з 2014 року, характеризуються вкрай негативним явищем – війною. Тому державна фіскальна політика сучасної України базується на принципах, викладених в Національній стратегії доходів до 2030 року, розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. №1218-р. Отже цим документом визначено, що «зادля швидкого відновлення після завершення або припинення воєнного стану, забезпечення економічного зростання України у середньостроковій перспективі, а також для реалізації європейського курсу України необхідно проводити виважену фіскально-бюджетну політику, підвищити ефективність видатків та податкового й митного адміністрування та удосконалити структуру податків та пільг» [2]. Також в цьому документі підкреслена важливість досягнення партнерських відносин між бізнесом і державою та покращення інвестиційного клімату в країні з урахуванням соціального й екологічного виміру. Саме тому для вирішення цих задач ключове значення має відновлення довіри платників податків до органів державного контролю [2].

Звернемо увагу на визначення та сутність Національної стратегії доходів України (далі – НСДУ), яка викладена в Національній стратегії доходів до 2030 року. Тож, НСДУ є дорожньою картою реформування податкової та митної системи, а також удосконалення процедур податкового та митного адміністрування, яка необхідна для забезпечення потенціалу задоволення фіскальних потреб у

середньостроковій перспективі. За своїм змістом НСДУ підтримує економічне зростання через зменшення нерівності та неефективності в політиці та адмініструванні доходів. НСДУ втілює стратегію фінансування видаткових потреб і забезпечення фіскальної стабільності у керований і сталий спосіб на протигагу довільним і непослідовним реформам [2].

Більш детальний аналіз змісту НСДУ демонструє основні напрями діяльності Уряду України, які спрямовані на вирішення таких задач:

- пошуку шляхів збільшення доходів бюджету на стійкій основі,
- покращення надходження податків шляхом закриття існуючих можливостей для ухилення від оподаткування,
- підвищення рівня дотримання законодавства та боротьби з тіньовою економікою [2].

Спрямованість державної політики на вирішення означених задач має на меті досягнення певних фіскальних орієнтирів, середньострокового бюджетного планування, які зосереджені на скороченні державного боргу у відсотках до ВВП, зменшенні первинного дефіциту бюджету у відсотках до ВВП та підтримці тенденції до зниження як боргу, так і дефіциту бюджету у відсотках до ВВП [2].

Важливим також є те, що НСДУ також набуває ролі для Уряду одного з керівних інструментів в процесі формування бюджету, а також висвітлює значущість інструментів комунікації щодо пошуку шляхів розвитку податкової та митної політики та адміністрування для всіх зацікавлених сторін [2].

Підприємницька діяльність відіграє важливу роль в економіці: забезпечує надходження податків до бюджету держави, області, міста, селища, села, громади. Тому розглянемо сутність податків та їх вплив на діяльність малого підприємництва.

Дослідження впливу податків на діяльність суб'єктів господарювання обумовлює необхідність системного аналізу теорій оподаткування.

Дослідження праць економістів-класиків [3-6] свідчать про те, що жодна теорія оподаткування не спроможна розробити універсальні рекомендації, впровадження яких

може забезпечити успіх податкової політики, що проводиться державою. Критичний аналіз свідчить, що концептуальні ідеї теорій оподаткування змінювалися залежно від соціально-економічної політики держав.

Теорії оподаткування розрізняються в концептуальних підходах до сутності податків і оподаткування, як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку.

Практично всі податкові теорії розглядають проблеми «маніпулювання» податками, податкового тягаря, пріоритетності фіскальної або регулюючої функцій. Вивчення теорій оподаткування свідчить, що обговорення питань теорії податків в основному має відношення до проблем державного регулювання економічних процесів, секторів, галузей економіки.

Використовуючи положення теорій оподаткування, органи державної влади обґрунтовують свої дії щодо формування та реалізації механізмів з приводу стягнення податків, збільшення податкового навантаження, перекладання податків.

Представники класичної теорії оподаткування Д. Рикардо [5], А. Сміт [4] були прихильниками ідеї невтручання держави у діяльність суб'єктів господарювання, тому обґрунтовували скорочення її функцій та податкового навантаження. Відомий представник теорії економіки пропозиції А. Лаффер, який є прихильником ідей економічного лібералізму, приділяючи увагу впливу податків та податкової політики на економічну активність, наголошував на доцільності зменшенні регулюючого впливу держави [4], де було досліджено взаємозалежність впливу зміни умов оподаткування та росту ділової активності в економіці («крива Лаффера»).

В результаті досліджень та математичних розрахунків було встановлено, що підвищення податків сприяє зростанню надходжень до бюджету лише до певного рівня (точка М), доки не підриває економічну активність та інвестування у приватний сектор. Перетнувши цю межу, оподаткування з інструменту регулювання економічного зростання перетворюється на фактор уповільнення ділової активності та перепону максимізації надходжень до бюджету

Отже, А. Лаффером було доведено, що при

досягненні граничної величини податкових ставок знижуються стимули до підприємницької активності, посилюється процес ухилення від оподаткування, скорочуються податкові доходи бюджету, і навпаки, їх зниження забезпечує зростання виробництва і додаткові податкові надходження до бюджету.

Досвід країн світу у періоди економічних криз довів, що політика невтручання держави у процеси економічної активності суб'єктів господарювання, не завжди виправдовує себе. Одним із перших вчених, хто довів необхідність втручання держави для підвищення рівня зайнятості населення і забезпечення економічного зростання в країні, був Дж. М. Кейнс. У праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» (1936 р.) було представлено принципово нову теорію, основна ідея якої полягала у тому, що система ринкових економічних відносин є недосконалою і несаморегульованою [3].

Ефективне державне втручання буде визначатися можливостями залучення коштів для збільшення інвестицій (державних), досягнення повної зайнятості і перспективами зниження процентної ставки за кредитами. Основними інструментами державного втручання за Кейнсом є саме податки. Використовуючи податки, як «вбудовані стабілізатори», знижуючи рівень податкового навантаження, запроваджуючи податкові пільги держава у періоди економічного спаду впливає на інвестиційну активність, на виробництво і споживання. Навпаки, в цілях зворотного ефекту в період економічного підйому для стримування зростання інвестиційної активності, запобіганню надвиробництву слід підвищувати податки, скорочувати податкові пільги і запроваджувати відповідні податкові режими. Для сучасного стану економіки України, що характеризується низьким рівнем доходів населення, недостатніми обсягами внутрішнього виробництва і споживання, високим рівнем зовнішньої заборгованості, застосування теорії Дж. М. Кейнса може бути шляхом розв'язання проблем.

Таким чином, з розвитком теорій оподаткування відбувається трансформація розуміння податку від усвідомлення його як обов'язкового платежу до визначення його

фіскальної та регулюючої ролі в контексті впливу держави на розвиток економіки, яке сьогодні розвивається та доповнюється.

Розглянемо поняття податки та їх функції. Податки це складна економічно - фінансова категорія. Вони включають податкові відносини між різними формами власності та здійснюють рух вартості між правовласниками. За рахунок таких відносин іде рух надходжень коштів від платників юридичних і фізичних осіб до держави.

У сучасній науці виділяють два системних підходи до трактування категорії «податок». Перший з них базується на тезі Е. Сакса «послух і примус є необхідними елементами податкової теорії» [7]. Другий – податок це громадський обов'язок [7].

Найбільш серед вчених розповсюджені така дефініція категорії: «податки – це обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб до бюджету» [8, с. 10]; «податок – обов'язковий збір, що стягується державою з господарюючих суб'єктів та громадян за ставкою, встановленою в законодавчому порядку» [7, с. 3]; «податки – це встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують юридичні і фізичні особи до бюджету в розмірах і в строки, передбачені законом» [7, с. 4].

Професор В. М. Федосов, вважає, що «податок – це плата суспільства за виконання державою її функцій, це відрахування частини вартості ВВП на загальносуспільні потреби, без задоволення яких суспільство існувати не може» [8, с. 12].

Податки – це обов'язкові платежі, які фізичні та юридичні особи здійснюють у вигляді грошових або натуральних внесків до бюджету держави, місцевих бюджетів або інших фондів згідно з законодавством країни «Сутність податків (платежів) як економічної, фінансової категорії полягає в тому, що вони є обов'язковими внесками до бюджету відповідного рівня, які здійснюють платники в порядку і на умовах, зазначених у відповідних законодавчих актах України про оподаткування» [10].

«До основних елементів оподаткування за допомогою яких здійснюється вплив податків на фінансово-господарську діяльність підприємств можна віднести: об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставки

податку, джерело сплати податку, строки сплати податку, податкові пільги, штрафні санкції за порушення податкового законодавства» [11].

На сьогодні податки виконують три основні функції: фіскальну, регулюючу та соціальну функції.

Сутність фіскальної функції полягає в забезпеченні утворення грошових фондів держави, що є невід'ємною умовою функціонування країни, здійснення її економічної діяльності. За допомогою податків держава має змогу своєчасно покривати витрати бюджету.

Регулююча функція спрямована на контролювання економічних відносин з боку держави з метою забезпечення належного попиту та пропозиції, уникнення монополій, впровадження конкуренції, задля забезпечення якості продукції та інше.

Соціальна функція спрямована на підтримку соціальної рівноваги, шляхом підняття чи підвищення доходів між окремими соціальними групами населення.

Одна з основних функцій податків полягає в забезпеченні доходів державного та місцевих бюджетів. Зібрані кошти використовуються для фінансування різноманітних державних програм та послуг, включаючи соціальні, економічні, освітні, медичні та інфраструктурні проекти.

Податки використовуються для регулювання економічних процесів та забезпечення економічної стабільності. Шляхом зміни податкових ставок та політики оподаткування держава може впливати на споживання, виробництво, інвестиції та інші аспекти економічної діяльності.

Податки також можуть бути використані для здійснення соціальної політики та забезпечення соціальної справедливості. Шляхом збирання податків з багатших верств населення та розподілу отриманих коштів на підтримку менш забезпечених можна забезпечити більш рівномірне розподіл доходів та підтримку уразливих груп.

В Україні відповідно до Податкового Кодексу України (ПКУ) є запроваджено та діють дві системи оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності.

Загальна система оподаткування в Україні передбачає оподаткування підприємств та

фізичних осіб з урахуванням різними податками та зборами відповідно до ПКУ. Підприємства повинні здійснювати облік та звітність відповідно до вимог податкового законодавства, подавати податкові звіти та регулярно сплачувати податки та збори до бюджету. Ця система застосовується для всіх підприємств та фізичних осіб, які не обрали спрощений режим оподаткування.

Спрощена система оподаткування – це спеціальний податковий режим, який передбачає спрощений порядок обчислення та сплати податків для малих підприємств та фізичних осіб-підприємців. У межах спрощеної системи можуть застосовуватися фіксовані ставки оподаткування або спеціальні вимоги щодо обліку та звітності. Цей режим дозволяє зменшити податкове навантаження на малі підприємства та спростити їхні податкові зобов'язання. Фізичні особи-підприємці можуть вибрати спрощений режим оподаткування за умови виконання встановлених критеріїв, таких як розмір виручки та наявність спеціального статусу «платника єдиного податку».

Обидва ці податкові режими мають свої переваги та обмеження, і вибір між ними залежить від конкретних потреб та характеристик кожного підприємства чи фізичної особи-підприємця.

У табл. 1 наведено порівняльна характеристика механізму застосування двох систем оподаткування суб'єктів підприємництва.

Проведений порівняльний аналіз двох систем оподаткування дає розуміння, що спрощена система оподаткування виглядає більш вигідною для певних категорій підприємців. Зокрема, спрощена система оподаткування зменшує податкове навантаження та тих підприємців, які мають невеликі обсяги виручки та обмежену кількість найманих працівників.

Зменшення податкового навантаження, спрощення умов подання звітності та полегшення діяльності суб'єктів господарювання - це важливі переваги, які можуть стимулювати розвиток малого бізнесу та підприємництва. Потрібно звернути увагу, що саме зниження обсягів обов'язкових платежів у вигляді податків для окремих категорій підприємців є важливим напрямом

української державної фіскальної політики. Такий підхід в розподілі фінансових ресурсів окремого підприємства, яке в свою чергу є складовою частиною загальнодержавної

економічної системи, набуває ознак стимулювання розвитку підприємства і підприємництва в цілому.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз механізму застосування загальної та спрощеної систем оподаткування

Критерій	Загальна система оподаткування	Спрощена система оподаткування
Ставки податку	податок на доходи – 18%, військовий збір – 1,5%, ЄСВ – 22%	єдиний податок: від 1 до 20%, залежно від групи платника
Реєстрація платником ПДВ	при обов'язі оподатковуваних операцій 1 млн. грн. є платником ПДВ	не є платниками ПДВ, лише платники 3,4 групи можуть бути платниками ПДВ
Звітний період	календарний рік чи квартал	календарний рік чи квартал, залежно від групи платника
Обсяг виручки та кількість працівників	обмеження відсутні	є обмеження
Особи, що можуть використовувати систему оподаткування	громадяни України та особи, що не мають громадянства	резиденти України; платники, що не мають податкового боргу
Бартерні операції, вексельні розрахунки, взаємозаліки	дозволено	заборонено
РРО	у загальному порядку	не використовує 1 група.
Порядок подання звітності	декларація про доходи подається раз на рік не пізніше ніж 9 лютого наступного року	залежно від групи платника податку звітність подається раз на рік, раз на квартал, не пізніше 20 лютого наступного року

Проте, слід звернути увагу, що спрощена система оподаткування має свої обмеження і не може бути застосована для всіх видів підприємницької діяльності. Так, вона не підходить для банків, страхових компаній та інших фінансових установ, через наявність специфічних податкових обов'язків, що формує систему більш складного оподаткування таких підприємств. Відповідно, вибір між загальною та спрощеною системою оподаткування має бути зроблений індивідуально кожним суб'єктом господарювання залежно від визначених потреб підприємства, виду економічної діяльності та загальних кон'юнктурних обставин ринкового середовища.

Актуальна дискусія щодо ефективності та доцільності спрощеної системи оподаткування для малого підприємництва спонукає до

ретельного аналізу. Аналіз наукових досліджень, відображають різні погляди на цю тему.

Деякі дослідники, такі як Ю.Іванов та О.Квасовський, вважають спрощені методи оподаткування для приватних підприємців ефективними з фіскальної і стимулюючої точок зору [12]. Їхні аргументи ґрунтуються на тому, що спрощена система сприяє зниженню податкового тягаря для малих підприємств та стимулює розвиток підприємництва шляхом спрощення процедур та зменшення бюрократичних перешкод. З іншого боку, А.Соколовська відзначає, що спрощена система була запроваджена як тимчасовий захід для становлення малого підприємництва і не повинна вважатися нормою податкових відносин [13, с. 58]. Її погляд спрямований на те, що довгострокове застосування спрощеної

системи може призвести до неефективного збору податків та зниження доходів державного бюджету. Варто враховувати досвід більшості країн ЄС, де відсутні спрощені режими оподаткування для суб'єктів малого підприємництва. Замість цього, поширені інші форми державної підтримки, такі як, спеціальні

режими сплати ПДВ та інші [9].

Отже, аналіз різних точок зору науковців відображає складність питання та необхідність підходу до визначення оптимальної системи оподаткування для малих підприємств (МП). Платники спрощеної системи оподаткування поділяються на 4 групи (табл. 2).

Таблиця 2. Основні параметри оподаткування єдиним податком згідно ПКУ [9]

Група платників єдиного податку	Річний дохід, грн	Дозволена кількість працівників	Ставка	
			Звичайна	Підвищена
1 група	167 МЗП	Не використовують працю найманих осіб	не більше 10% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб	15% — для фізичних осіб - підприємців у випадках, визначених п. 293.4 ПКУ
2 група	834 МЗП	не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 ос.	не більше 20% МЗП	
3 група	1167 МЗП	Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена	Встановлюється у відсотках до доходу: - 3% доходу; - 5% доходу	Для юридичних осіб у випадках, визначених п. 293.5 ПКУ: - 6% зі сплатою ПДВ; - 10% без сплати ПДВ.
4 група	для юридичних осіб - частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%.	для юридичних осіб - не обмежено для фізичних осіб-підприємців - не використовують працю найманих осіб	Розмір ставок податку з 1 га с/г угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування. Повний перелік наведено у п. 293.9 ПКУ.	

Використання спрощеної системи оподаткування має свої переваги та недоліки як для підприємців, так і для держави. Істотною перевагою є зменшення адміністративних витрат та спрощений процес податкового обліку для підприємств. Однак це може також призвести до обмежень у виборі оптимальної стратегії оподаткування та спричинити нерівні умови конкуренції між різними підприємствами.

Щодо державної політики в сфері оподаткування то, на наш погляд, важливим є

питання посилення контролю застосування спрощеної системи оподаткування суб'єкту підприємницької діяльності з метою запобігання можливих зловживань перевагами такої системи без об'єктивних на те причин. Забезпечення високої фіскальної ефективності державної політики повинно бути основним орієнтиром в цьому контексті.

Залишається поза сумнівом, що саме податки мають важливе фіскальне значення для забезпечення належного рівня доходів для державного та місцевого бюджетів і

залишаються важливим джерелом фінансових ресурсів для відновлення країни після значних руйнувань та втрат в період воєнної агресії. Чинним законодавством передбачена можливість одночасного функціонування декількох систем оподаткування для суб'єктів малого підприємництва залежно від статусу малого підприємства та сфери його діяльності. Потрібно зауважити, що кожна цих систем оподаткування має свій власний механізм стягнення. Це дозволяє застосовувати оподаткування достатньо гнучко з урахуванням комплексу конкретних внутрішніх та зовнішніх умов діяльності підприємства та видів діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Таким чином, спрямованість державної політики на зменшення податкового навантаження, спрощення умов подання звітності та полегшення діяльності суб'єктів

господарювання – це важливі переваги, які можуть стимулювати розвиток малого бізнесу та підприємництва. Саме тому зниження обсягів обов'язкових платежів у вигляді податків для окремих категорій підприємців є важливим напрямом української державної фіскальної політики. Такий підхід в розподілі фінансових ресурсів окремого підприємства, яке в свою чергу є складовою частиною загальнодержавної економічної системи, набуває ознак стимулювання розвитку підприємства і підприємництва в цілому. Проте, спрощена система оподаткування має свої обмеження і не може бути застосована для всіх видів підприємницької діяльності.

Кожна з цих систем оподаткування має свій власний механізм стягнення податків. Це дозволяє застосовувати оподаткування достатньо гнучко з урахуванням комплексу конкретних внутрішніх та зовнішніх умов діяльності підприємства та видів діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скрипник С., Лавров Р., Шепель І. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218-р «Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-p#Text>.
3. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, процента та грошей. URL: <https://uk.economy-pedia.com/11039039-general-theory-of-employment-interest-and-money>.
4. Лаффер А., Мейсельман Д. Феномен всемирной инфляции (The Phenomenon of Worldwide Inflation). 1975. URL: <http://www.eklit.agava.ru/books.htm>.
5. Економічна теорія Даविда Рікардо: своєрідність та сутність. URL: <https://search.app/zohPq7Z5bvza6TtR9>.
6. Сміт А. Добробут націй: дослідження про природу та причини добробуту націй; пер. з англ. О. Васильєва [та ін.]; наук. ред. Є. Литвин. Київ: Port-Royal, 2001. 594 с.
7. Макурін А. А. Теорія оподаткування: навч. посіб. Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2018. 75 с. URL: <http://nmu.org.ua>.
8. Федосов В. М., Опарін В. М., П'ятаченко Г. О. Податкова система України: підручник. Київ: Либідь, 2014.
9. Податковий кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
10. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. В. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/161>.

11. Грановська І. В. Вплив оподаткування на економічну діяльність підприємств. Молодий вчений. 2017. № 1. С. 568-571. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis/mol_v_2017_1_137.pdf.
12. Іванов Ю. Б., Тищенко В. Ф., Найденко О. Є. Податкова система: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 408 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24503/1/2018-Іванов%20Ю.Б.%2С%20Тищенко%20В.Ф.%2С%20Найденко%20О.Є.%20та%20інші.pdf>.
13. Доцюк С. О. Теоретичні аспекти формування організаційно-інституційного забезпечення функціонування підприємництва. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2021. № 12 (56). Т. 1. С. 57-64.

REFERENCES

1. Skrypnyk, S., Lavrov, R., & Shepel, I. (2023). Accounting and taxation of small business entities. *Economy and Society*, (52). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>.
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023, December 27). Approval of the National Income Strategy until 2030 [Order No. 1218-r]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2023-%D1%80#Text>.
3. Keynes, J. M. *The general theory of employment, interest and money*. <https://uk.economy-pedia.com/11039039-general-theory-of-employment-interest-and-money>.
4. Laffer, A., & Meiselman, D. (1975). The phenomenon of worldwide inflation. <http://www.eclit.agava.ru/books.htm>.
5. *Economic theory of David Ricardo: Peculiarities and essence*. <https://search.app/zohPq7Z5bvza6TtR9>.
6. Smith, A. (2001). *The wealth of nations: An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations* (O. Vasylieva, Trans.; E. Lytvyn, Ed.). Kyiv: Port-Royal.
7. Makurin, A. A. (2018). *Taxation theory*. National Technical University "Dnipro Polytechnic". <http://nmu.org.ua>.
8. Fedosov, V. M., Oparin, V. M., & P'yatachenko, H. O. (2014). *Tax system of Ukraine*. Kyiv: Lybid.
9. *Tax Code of Ukraine*. (2010, December 2). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
10. Aranchii, V. I., Chumak, V. D., & Brazhnyk, L. V. (2018). *Enterprise finance*. Poltava: RV PDAA. <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/161>.
11. Hranovska, I. V. (2017). The impact of taxation on the economic activities of enterprises. *Young Scientist*, (1), 568-571. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiin/irbis_nbuv/cgiirbis/molv_2017_1_137.pdf.
12. Ivanov, Y. B., Tyshchenko, V. F., Naydenko, O. Y., et al. (2018). *Tax system*. Kharkiv: Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics. <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/24503/1/2018-%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%20%D0%AE.%D0%91.%2C%20%D0%A2%D0%B8%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%92.%D0%A4.%2C%20%D0%9D%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%84.%20%D1%82%D0%B0%20%D1%96%D0%BD%D1%88%D1%96.pdf>.
13. Dotsyuk, S. O. (2021). Theoretical aspects of the formation of organizational and institutional support for the functioning of entrepreneurship. *International Scientific Journal "Internauka". Series: Economic Sciences*, 12(56), 57-64

Olexandr Bradul, Professor of the Department of Accounting, Taxation, Public Governance and Administration, Kryvyi Rih National University, Ukraine

Yurii Zhrebko, Kryvyi Rih National University, Ukraine

Taxation system of small business entities in the implementation of the state fiscal policy of Ukraine

Abstract

Introduction. This article explores the taxation systems of small business entities, which are the backbone of the country's economy, experiencing immense pressure from a large-scale military situation. This situation creates high entrepreneurial risks, including the potential loss of resources and threatens the very physical survival of businesses. The state policy of the Ukrainian government aims to strengthen efforts toward creating more favorable business environment conditions for such enterprises. Therefore, the principles of taxation are directed toward supporting the development of international entrepreneurial standards (SMEs), regulating a business environment conducive to entrepreneurship, which should serve as the foundation for ensuring the country's economic recovery and enhancing competitiveness in the context of European integration.

Aim of the article: The study aims to determine the role and mechanism of applying taxation systems for small business entities in the implementation of Ukraine's state fiscal policy amid the high uncertainty of the business environment due to military threats.

Method (methodology). The research is based on the analysis of scientific literature, statistical data, and the author's own studies.

Results. Based on the conducted research, it is established that the state's policy focus on reducing the tax burden, simplifying reporting conditions, and easing the operations of business entities are essential advantages that can stimulate the development of small businesses and entrepreneurship. The simplified taxation system has its limitations and cannot be applied to all types of business activities. Each available taxation system has its own tax collection mechanism, allowing for flexible application considering the set of specific internal and external conditions of the enterprise's operations and activities.

Keywords: taxation system; business entities; business environment; state fiscal policy; simplified taxation system; entrepreneurship stimulation.

Cite as: Bradul, O., and Zhrebko, Y. (2024). Taxation system of small business entities in the implementation of the state fiscal policy of Ukraine. *Economic analysis*, 34 (3), 30-39. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.030>